



Iepirkumu uzraudzības
birojs

APSTIPRINĀTS: 05.12.2019.

Skaidrojums par Publisko iepirkumu likuma izņēmumiem

Publisko iepirkumu likuma piemērošanas izņēmums - 3. panta otrā daļa

Publisko iepirkumu likuma (turpmāk – Likums) 3. panta otrā daļa noteic, ka „Šo likumu piemēro tikai publiskiem pakalpojuma līgumiem par pētniecības un izstrādes pakalpojumiem, kuru CPV kods ir no 73000000-2 līdz 73120000-9, 73300000-5, 73420000-2 un 73430000-5, ja vienlaikus pastāv šādi nosacījumi:

- 1) labumu no sniegtā pakalpojuma rezultātiem gūs tikai pasūtītājs, kas šos rezultātus izmantos vienīgi savām vajadzībām;
- 2) pasūtītājs pilnībā samaksās par sniegto pakalpojumu.”

Ar šo regulējumu pārņemts Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/24/ES (2014. gada 26. februāris) par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK (dokuments attiecas uz EEZ) 14. pants par pētniecības un izstrādes pakalpojumu iepirkumu.

Likums nav jāpiemēro, ja vienlaicīgi izpildās šādi nosacījumi:

- 1) līgums tiek slēgts par pētniecības vai izstrādes pakalpojumiem, kuri atbilst Likuma 3. panta otrajā daļā norādītajiem CPV kodiem,
- 2) labumu no sniegtā pakalpojuma rezultātiem gūs ne tikai pasūtītājs **vai** par pakalpojumu samaksās ne tikai pasūtītājs.

Šāds izņēmums no publisko iepirkumu regulējuma noteikts ar mērķi atvieglot pētniecības un izstrādes inovāciju iegādi to pirmskomercializācijas posmā, proti, pasūtītājam nepieciešamu inovatīvu risinājumu izveidi un izpēti, kā arī prototipu izstrādi un izmēģinājuma produktu vai pakalpojumu radīšanu ierobežotā apjomā. Lai piemērotu šo izņēmumu, pasūtītājs neparedz pētniecības un izstrādes pakalpojuma rezultātu ekskluzīvu izmantošanu tikai savām vajadzībām, bet ar jaunu, inovatīvu risinājumu izstrādi saistītos riskus un ieguvumus dala ar piegādātāju un citiem pasūtītājiem. Pakalpojuma iegādē pasūtītājam jārikojas tā, lai izslēgtu nepamatotu valsts atbalstu izstrādātājam, tajā skaitā nodrošinot maksimālu konkurenci, atklātību, godīgumu un iespēju pasūtītājam saņemt vislabāko risinājumu, ko tirgus var piedāvāt.

Līgumam par iepirkumu pirmskomercializācijas posmā jābūt uz ierobežotu laiku un tajā var iekļaut prototipu izstrādi vai pirmos produktus vai pakalpojumus ierobežotā daudzumā kā testējamus paraugus, bet jaunradīto produktu vai pakalpojumu iegāde lielākā apjomā nav šī līguma priekšmets. (Skat. Eiropas Komisijas paziņojumu COM (2007) 799 „Pre-commercial Procurement: Driving innovation to ensure sustainable high quality public services in Europe”, pieejams¹, un Eiropas Komisijas norādījumu praktizējošiem speciālistiem 1.5.8. punktu, pieejams²).

¹ https://ec.europa.eu/invest-in-research/pdf/download_en/com_2007_799.pdf

²

https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/public_procurement/2018/guidance_public_procurement_2018_lv.pdf

Vai iepirkuma priekšmets ir pētniecības vai izstrādes pakalpojums?

Pasūtītājam, kurš plāno iepirkt pētniecības pakalpojumu, vispirms ir jāizvērtē, vai plānotie pakalpojumi atbilst pētniecības un izstrādes jēdzienam Likuma 1. panta 20. punkta izpratnē, proti, ar pētniecību un izstrādi saprot visas darbības, kas saistītas ar fundamentāliem un rūpnieciskiem pētījumiem un eksperimentālo izstrādi, un izvērstākam minētā jēdziena skaidrojumam Eiropas Komisijas 2014. gada 17. jūnija Regulas (ES) Nr. 651/2014, ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108. pantu, 2. panta 84., 85. un 86. punktā iekļautajās definīcijās.

„*Fundamentālie pētījumi*” ir eksperimentālais vai teorētiskais darbs, ko galvenokārt veic, lai iegūtu jaunas zināšanas par lietām un parādībām, neparedzot nekādu tiešu komerciālu pielietojumu vai izmantošanu.

„*Rūpnieciskie pētījumi*” ir plānveida pētījumi vai nozīmīgs izpētes darbs ar mērķi iegūt jaunas zināšanas un prasmes jaunu produktu, procesu vai pakalpojumu izstrādei vai jau esošo produktu, procesu vai pakalpojumu būtiskai uzlabošanai. Tie ietver kompleksu sistēmu komplektējošo daļu radīšanu un var ietvert prototipu veidošanu laboratorijas vidē vai vidē ar simulētām saskarnēm ar pastāvošām sistēmām, kā arī izmēģinājuma līniju radīšanu, ja tas nepieciešams rūpnieciskajiem pētījumiem un jo īpaši nepatentētu tehnoloģiju validēšanai.

„*Eksperimentālā izstrāde*” ir esošo zinātnisko atziņu, tehnoloģisko, darījumdarbības un citu attiecīgu zināšanu un prasmju iegūšana, kombinēšana, modelēšana un izmantošana, lai izstrādātu jaunus vai uzlabotus produktus, procesus vai pakalpojumus. Tajā var ietilpt arī, piemēram, darbības, kuru mērķis ir jaunu produktu, procesu vai pakalpojumu konceptuāla definēšana, plānošana un dokumentēšana.

Eksperimentālā izstrāde var ietvert prototipu izgatavošanu, demonstrējumus, pilotprojektus, jaunu vai uzlabotu produktu, procesu vai pakalpojumu testēšanu un validēšanu vidē, kas atspoguļo reālus darbības apstākļus, ja galvenais mērķis ir tehniski uzlabot produktus, procesus vai pakalpojumus, kuri vēl nav pietiekami nostabilizējušies. Tā var ietvert tāda komerciāli izmantojama prototipa izgatavošanu vai pilotprojekta izstrādi, kas ir gala komercprodukts un kā ražošana ir pārāk dārga, lai to izmantotu vienīgi demonstrējumu un validēšanas nolūkos.

Eksperimentālā izstrāde neietver ierastās vai regulārās izmaiņas, kas skar esošos produktus, ražošanas līnijas, ražošanas procesus, pakalpojumus un citas operācijas darbības procesā, pat ja minētās izmaiņas ir pielīdzināmas uzlabojumiem.

Piemērs. Ministrija plāno iepirkt politikas izstrādes pakalpojumu. Minētais pakalpojums neatbilst ne fundamentālo pētījumu, ne rūpniecisko pētījumu, ne eksperimentālās izstrādes definīcijai, tātad Likuma izņēmums nav piemērojams.

Piemērs. Ortopēdijas slimnīca plāno pasūtīt pilotpētījumu par mākslīgo kaulu implantu paraugu izveidi, pielietojot jaunu tehnoloģiju. Pētījums atbilst eksperimentālās izstrādes definīcijai.

Ja tirgū vispār nav pieejami pasūtītāja vajadzības apmierināšanai noderīgi pakalpojumi vai preces vai ja neviens no esošajiem risinājumiem neder pasūtītāja specifiskajai vajadzībai, ar pētniecības vai izstrādes pakalpojumu iepirkumu var veicināt inovāciju attīstību. Piemēram, pasūtītājs var iepirkt pētniecības vai izstrādes pakalpojumu, kura rezultātā top pilnīgi jauna, inovatīva prece vai pakalpojums, vai ar jauniem, nebijušiem paņēmieniem tiek izmainīta tirgū jau esoša prece vai pakalpojums. Piemērojot Likuma 3. panta otrās daļas izņēmumu pētniecības un izstrādes pakalpojumu iegādei, pasūtītājs nevar slēgt līgumu par produktu

ražošanu vairumā, iepirktie produkti vai pakalpojumi jāpiegādā tikai pētniecības, eksperimentu, pētījumu vai izstrādes nolūkiem. Plašāku informāciju par inovāciju veicināšanu pētniecības un izstrādes iepirkumos lūdzam skatīt Eiropas Komisijas ieteikumos C (2018) 3051 „*Guidance on Innovation Procurement*” (4.2.3. punkts³).

Vai labumu gūs tikai pats pasūtītājs?

Pasūtītājam jāvērtē, vai pētniecības vai izstrādes pakalpojumu rezultātā ieguvumi paliek tikai līgumslēdzējas iestādes rīcībā, lai tos izmantotu savām vajadzībām, īstenojot savas darbības. Pētījuma rezultāta izmantošanai arī citu vajadzībām (labuma gūšanai) jābūt tiešai, nevis pastarpinātai.

Piemērs. Ministrija plāno iepirkt politikas izstrādes eksperta pakalpojumus, argumentējot, ka pētījumiem ir nacionāla mēroga nozīme, un rezultātus izmantos politikas veidotāji, kā arī tos izplatīs visai sabiedrībai, veicinot tās izpratni par attiecīgās nozares politiku, kā rezultātā ieguvēja būs visa sabiedrība. Likuma izņēmums nav piemērojams, jo normatīvie akti noteic šai ministrijai funkciju – politikas izstrādi, organizēšanu un koordinēšanu. Līdz ar to pētījums kalpos tieši ministrijas vajadzības nodrošināšanai, savukārt tā tālāka izmantošana jau būtu pastarpināta un izrietoša no iestādes funkcijām.

Piemērs. Pašvaldība plāno iepirkt pilsētas ainavas pētījumu, no kura ieguvēji būšot visi iedzīvotāji. Šajā situācijā pašvaldība veiks iepirkumu savas normatīvajos aktos noteiktās funkcijas īstenošanai, un tiešā ieguvēja no pētījuma rezultāta būs pati pašvaldība, bet iedzīvotāji – tikai netieši. Likuma izņēmums nav piemērojams.

Vai pasūtītājs pilnībā samaksās par sniegto pakalpojumu?

Ar pilnībā pasūtītāja apmaksātu pakalpojumu tiek saprasts pakalpojums, par ko pasūtītājs pilnībā samaksās **no saviem līdzekļiem neatkarīgi no šo līdzekļu avota**, piemēram, no valsts budžeta piešķirtajiem līdzekļiem, citu personu ziedojumiem vai dāvinājumiem, kredītiestāžu izsniegtiem aizdevumiem vai no Eiropas Savienības fondu finansējuma.

Savukārt pasūtītājs var piemērot Likuma izņēmumu, ja par sniegto pakalpojumu pilnībā vai kādā tā daļā samaksās citas personas no saviem līdzekļiem (finansējot līgumu, nevis vienkārši ieskaitot naudu pasūtītāja budžeta līdzekļos, kā tas ir ziedojumu vai dāvinājumu gadījumā).

Piemērs. Pasūtītājs plāno segt pētījuma izmaksas no tam piešķirtajiem Eiropas Savienības fondu līdzekļiem. Likuma izņēmums nav piemērojams, jo šie līdzekļi ir pasūtītāja līdzekļi, kuri tam ir piešķirti tā vajadzību īstenošanai.

³ <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/3/2018/EN/C-2018-3051-F1-EN-MAIN-PART-1.PDF>